

Ágazatközi együttműködés

Az ifjúsági korosztály tagjaival, illetve az egyes élethelyzetekkel foglalkozó szakterületek intézményi, vagy szervezeti együttműködése, amely a települési, térségi szinten működő intézmények és szervezetek esetében szolgáltatásaik, programjaik és projektjeik összehangolását, közös stratégia mentén való megvalósítására szabályozás és pénzügyi támogatás esetében pedig a helyi önkormányzatok együttműködést szorgalmazó, támogató intézkedéseit, az egyes ágazatokért, szakterületekért felelős tárcák jogszabály előkészítői, jogalkotói és forráselosztási tevékenységének összehangolását, továbbá az európai uniós források elosztásának szempontrendszerét jelenti. Elsősorban a gyermek- és ifjúságvédelemi, a szociális, a lakásügyi, az oktatási, egészségügyi, a munkaerő-piaci, a közművelődési, a vállalkozásfejlesztési, területfejlesztési és a vidékfejlesztési ágazatok közötti együttműködésre irányul.

Akkreditált képzés

Olyan képzés ahol a résztvevő program akkreditált ismeretanyagot sajátít el. A képzés beszámolóval/vizsgálóval fejeződik be. A sikeres beszámolót követően a résztvevő tanúsítványt szerez.

Aktív állampolgár

Azon állampolgárok, akik tevőlegesen részt vesznek a társadalmi folyamatokban, azok céljainak, tartalmának, módszereinek meghatározásában és megvalósításukban. Az ifjúsági munka egyik célja az aktív állampolgárság elősegítése.¹

Alacsonyküszöbű ifjúsági munka

A szolgáltatás igénybevétele gyakorlatilag feltétel nélküli: az utcáról betérő számára is azonnal, ingyenesen, teljes mértékben, mindenféle hivatali adminisztráció nélkül hozzáférhető. Elsősorban a kapcsolatfelvételre, a találkozás révén a védekező diszpozíció feloldására, a bizalomra és együttműködésre, a kíváncsiság változás előkészítésére törekszenek. Jellemzően az ifjúsági közösségi terek, információs irodák, illetve az ártalomcsökkentő szolgáltatások területén találkozhatunk a fogalommal.

¹ „A polgárság az egyén a társadalomban való aktív tagsága és részvétele, akinek jogai és kötelességei vannak, és aki képes hatást gyakorolni a politikára. Így tehát a polgárságnak többnek kell lennie pusztán politikai és jogi státusznál; ez egyben társadalmi szerep is.” (Cesar Birzea 2002 júniusában az Európai Bizottság és az Európa Tanács által szervezett 2. Pilot Course on European Citizenship rendezvényen)

„A polgári lét egy erkölcsi szabályrendszer gyakorlati alkalmazása – egy olyan szabályrendszeré, amely másokra is tekintettel van – amely sokkal inkább az egyén fejlődésén és az önként vállalt együttműködésen, semmint az állami beavatkozás elnyomó kényszerítő erején alapul.”

(Hayek, 1967)

„A polgárság olyan státusz, amellyel egy közösség minden teljes jogú tagja rendelkezik. Az erre a státuszra vonatkozó jogokat és kötelezettségeket illetően mindenki egyenlő, aki birtokában van ennek a státusznak. Nincsenek általános elvek arra nézve, hogy mik ezek a jogok és kötelezettségek, de azok a társadalmak, ahol a polgári lét egy fejlődő intézmény, kialakítják az ideális polgárság-képüket... A polgárság megköveteli a közös civilizáció iránti hűséget, melynek alapja, hogy az egyén a közösség tagjának tekinti magát. Ez a hűség a jogokkal felruházott és a polgárjog által védett szabad emberek hűsége.”

(Marshall, 1973)

„A polgári lét a közéleti párbeszéd keretében zajló békés küzdelem.”

(Habermas, 1994)

„A polgárság nem pusztán jogok és kötelezettségek összessége. A polgárság identitás is, amely kimondja, hogy az egyén egy politikai közösség tagja.”

(Kymlicka és Norman, 1995)

„A polgárság összetett és többdimenziós fogalom. Jog, kulturális, társadalmi és politikai elemekből áll, valamint meghatározott jogokat és kötelezettséget, az identitás érzését és társadalmi kötelezettségeket biztosít a polgárok számára.”

(Ichilov, 1998)

Demokratikus polgárság-Az Európa Tanács a „demokratikus” jelzővel azt a hitet hangsúlyozza, hogy a polgárságnak demokratikus elveken és olyan értékeken kell alapulnia, mint például a pluralizmus, az emberi méltóság tisztelete és a jogállamiság.

Alacsonyküszöbűség ifjúsági vonatkozásai

bármely fiatal benne foglaltatik, nincs meghatározott célcsoport; az ifjúsági munka nyitottabb formája; hátrányos helyzetű ill. veszélyeztetett fiatalokat hatékonyan elérő munkaforma; nem feltétlenül szervezett tevékenység; nem felülről irányított, de felügyelt tevékenység (a fiatalok is felügyelhetik); a személyes kapcsolat az ifjúsági munkással adott, de nem kötelező; a fiatalok aktivitásának előmozdítására, tevékenységekbe vonásának elősegítésére, kreativitásuk és öntevékenységük kibontakoztatására alkalmas szolgáltatási forma.

Általános képzés

Olyan képzés, amely a résztvevő nem szakma specifikus tudásának, kompetenciájának fejlődését célozza, illetve hozzájárul személyiségének fejlődéséhez.

Ártalomcsökkentés

A segítő kapcsolat során különféle eszközök alkalmazása elsősorban az ártalmak mérséklésére, a (élet)veszélyek és kockázatok minimalizálására, illetőleg az érintettek részvételének megerősítésére. E szemlélet szerint tudomásul kell venni, hogy a drogok száműzése a társadalomból nem reális célkitűzés. Ha már a droghasználatot nem lehet, akkor a droghasználat káros következményeit mind az egyénre, mind szűkebb és tágabb környezetére nézve minimalizálják.

Külső ~

A gyógyulni nem tudó, vagy nem akaró, ám önmagát és a társadalmat is veszélyeztető drogosokkal való foglalkozás. Célja lehet, pl. a bűnözés, illetve a társadalom kiadásainak csökkenése.

Késői ~

A droghasználó pszichés, mentális támogatása, ellátása. Ehhez a szűrésektől a jogi tanácsadásig minden támogató program indokolt: ópiát pótlás és helyettesítés, mely fokozatosan csökkenthető, optimális esetben meg is szüntethető. Tűcsere program, valamint a biztonságos droghasználat oktatása.

Átfogó cél

Az átfogó cél arra ad választ, hogy mi a szerepe, mi a küldetése a kistérségnek / településnek. Miért van rá szükség? Az átfogó cél mindig konkrét, realiztikus. Általában 3-5 évre szól.

Belső erőforrások

A helyi társadalom rendelkezésére álló természeti, gazdasági, társadalmi-kulturális adottságok összessége, amely a helyi versenyképesség alapját képezi.

Cél

Társadalomirányítási értelemben a társadalom egésze, egyes csoportjai vagy térségei szempontjából az adottnál kedvezőbb állapot, helyzet vagy az ahhoz vezető folyamat tömör, egyértelmű megfogalmazása. Elérésére, megvalósítására beavatkozások szerveződhetnek.

Célfa

A célelemzés eszköze, projekt vagy program célrendszerének, a célok hierarchikus viszonyának, ok-okozati összefüggéseinek grafikus bemutatására szolgáló diagram.

Célpiramis

A beavatkozási hierarchiát, a tevékenységek logikai rendezettségét mutatja meg. A célpiramis segítségével látható a célok fontossági sorrendje és időbeli megvalósulása.

Cselekvési terv

Magában foglalja a stratégiák közötti választást, a következmények tervezését, kiegészítő, támogató stratégiákat, (pl. a munkatársak képzése, az elhelyezés-felszerelés korszerűsítése, stb.) A megvalósítandó projektekhez differenciáltan készül.

~ elemei

A célok; feladatok; határidők; a felelősök neve; költségvetés, pénzügyi előrevetítés; havonta készítendő operációs (működési) terv; a tervek és környezet értékelése; teljesítménymutatók alkalmazása, áttekintés és esetleges értékelés.

Csoportdinamika

Szociálpszichológia terén meghonosított kutatási irányzat, amely a csoportképződés okainak, motivációs beágyazódásának és működésének (pl. normaalkotás, kohézió) feltárása útján elemzi a csoportok kialakulásának és ténykedésének természetét és formáit. Ez egyebek között magába foglalja a befolyásolás vagy a csoportstruktúra és a csoportviselkedés megváltoztatásának módjaitól végzett vizsgálatokat is.

~i folyamatok

A csoportban – mint egészben – bizonyos erőhatások (hangulatok, indulatok, egymás felé irányuló érzések) állandó mozgásban vannak, a csoport állandóan változik, fejlődik. A csoportfolyamatok főbb dinamikai elemei a következők: csoportszerepek, csoportnormák, csoporton belüli interakciók, csoportfejlődési fázisok, csoportkonfliktusok.

A csoportdinamika attól is függ, hogy a csoport hol tart a fejlődésben. A csoportfejlődés különböző szakaszainak leírásával több elmélet is foglalkozik. Ezek közül Tuckmann a következő szakaszokat különíti el:

1. Alakulás: egymás és a csoport előtt álló feladat megismerése.
2. Viharzás: az egyéni különbségek felszínre kerülése, különböző státusokért és szerepekért való versengés.
3. Normázás: közös csoportnormák, attitűdök és szerep meghatározások kialakítása és elfogadása.
4. Működés: kialakult a személyes kapcsolatok és a feladatmegosztás szilárd mintája, ami lehetővé teszi a csoport normális működését.

E csoportalakulási folyamat végeredménye egy társas egység, amelynek tagjai bizonyos normákban osztoznak. A csoport jövőbeni sikere szempontjából lényeges, hogy specializált szerepek jöjjenek létre és viszonylag állandó csoportstruktúra alakuljon ki.

~kötődés

A csoporthoz tartozás erőssége. A csoportkötődés biológiai vonzódás és kultúrafüggetlen, az ún. szociális érzék egyik komponense a személyközi kapcsolatok kezelése mellett.

Az ember élete során több csoporthoz tartozhat. Ebben az értelmezésben a közösség fogalma nem válik el a csoportétól:

Családközösség: a családtagok közötti érzelmi és intellektuális kötődés erős, életre szóló.

Nemzeti, etnikai közösség: hasonló nemzeti vagy kulturális gyökerek, határozott értékrenddel, esetleg vallási irányzattal.

Affiliatív közösség: ifjúsági szervezet, személyességen alapuló vagy virtuális ifjúsági közösség, társaság. Társas vonzódáson alapul, az egyén önszántából azonosul vele, formális és/vagy informális struktúrával

rendelkezik, egyes esetekben az egyén szembe kerülhet miatta a családdal, az állammal (pl. ifj. szubkultúrák)

Iskolai közösség: egy adott iskolán belül kialakult közösség, osztályközösség, évfolyam vagy pl. egy délutáni szakkör.

Államközösség: egy adott államban élő állampolgárok összessége. A közösséghez való tartozás nem önkéntes alapú ebben az esetben..

Régiós közösség: Az Európai Unión belül kialakult közösség, ahol a közösséghez való tartozás egyrészt formális szabályokhoz kötött – az államok szempontjából -, másrészt az európai állampolgárság, és az európai öntudat fogalmainak tekintetében öntudat-függő - az egyén szempontjából.

Világközösség: A földrajzi, kommunikációs és más fizikai korlátok folyamatos csökkenésével könnyebb megélni a kultúrák, nemzetek, és államok határaitól független emberi összetartozást.

~munka

A tanulás hatékony formája, amelyben a csoportok tagjai közösen dolgoznak fel meghatározott témákat, és egymással együttműködve keresik a felmerülő problémák megoldását. A hatékonyságot a résztvevők közös érdeklődése, információcseréje, gondolat- és képzettársítása, munkamegosztása és kölcsönös segítsége biztosítja.

Elérendő célok

Az alapvető vagy elérendő célok a kistérség / település funkcionális működésére vonatkozó célok. Arra adnak választ, hogy milyen feladatai, szolgáltatásai vannak a kistérségnek / településnek. Általában közép és hosszú távú célmeghatározás. A célok lényege és haszna, hogy: irányt mutasson a cselekvéshez, tisztázza, hogy kinek mi a szerepe, mi a felelőssége, lehetővé teszi a teljesítménymérést.

Előítélet

Az előítélet sztereotípiákon alapuló, személyes viszonyulást kifejező magatartás. Például: sztereotípia az, hogy a mediterrán országok lakói rendszeresen késnek. Előítélet az, ha én ezt nem tartom elfogadhatónak, ezért még az adott személy megismerése előtt ellenérzésekkel viseltetem iránta. Azaz az előítélet egy másik személyt érintő sajátos elfogadó vagy tagadó attitűdként írhatjuk le, melyet az határoz meg, hogy az adott személy emberek egy meghatározott csoportjához tartozik.

Az előítélet lehet pozitív vagy negatív. Leggyakrabban etnikai, kisebbségi csoportokkal szembeni negatív megítéléssel kapcsolatban használják a fogalmat. Az előítéletes személy a csoport egészével szemben ellenérzéssel viseltetik, sztereotípiákon alapuló negatív tulajdonságokat tulajdonít neki, és azokat az egyéneket, akikkel kontaktusba kerül, nem személyes tulajdonságaik, hanem a negatív sztereotípia alapján ítéli meg. Bár viselkedésünk hatékonyabbá tételéhez, véleményünk kialakításához támaszkodnunk kell ismert kategóriákra és sztereotípiákra, a problémát az jelenti, ha az előítéletes személy előítéletének ellentmondó tapasztalatainak ellenére sem változtatja meg negatív attitűdjét.

Érintettek elemzése (stakeholder analysis)

Olyan elemzés, amely magában foglalja valamennyi érintett csoport azonosítását, akikre (pozitív vagy negatív) hatással lehetnek a javasolt intervenciók; az érintettek érdekeinek, problémáinak és lehetőségeinek azonosítását, elemzését. Ezen elemzés következtetései a projekttervezés elemei lesznek.

Erőforrás

A beavatkozás megvalósítása céljából mozgósított pénzügyi, humán, anyagi, szervezeti és szabályozóeszközök.

Értékelés

A terv értékelése, hogy összevetjük a tervben megfogalmazott alapfeladatot, a célokat, a kulcsfontosságú területeket, stb. a megvalósult folyamatokkal, eredményekkel. A terv értékelése éppen olyan fontos, mint a terv elkészítése. Ugyanis csak a folyamatos ellenőrzés és értékelés teszi lehetővé, hogy folyamatosan alakítsuk, jobbjítsuk és pontosítsuk a tervünket és így az eredményeinket is. Az értékeléshez olyan mutatókat kell használnunk, amelyek mind, a megvalósulás minőségét, mind gazdaságosságát és hatékonyságát pontosan megmutatják.

~ szempontjai

A stratégia belesimul-e a kistérség / település megvalósítandó céljaiba, és az addigi értékeibe? Valóban átfogó-e, és mindenkit bevon-e a tervkészítésbe, akit érint? Figyelembe veszi-e a külső változásokat és tényezőket? Megvannak-e azok a pénzügyi, emberi és fizikai erőforrások, amelyekre a megvalósításhoz szükség van? Segíti-e a kitűzött célok elérését? A tervezett időhatárok, időintervallumok reálisak, teljesíthetők-e, megfelelőek-e és betarthatóak-e? Van-e valamilyen potenciális konfliktus-veszély, vagy veszélyeztető tényező? Vannak-e kockázati tényezők és érzékeny pontok a tervben?

Európai Szociális Alap

Az EU Strukturális Alapjai közé tartozó Alap olyan intézkedéseket támogat, amelyek célja a munkanélküliség megelőzése, illetve csökkentése, valamint az emberi erőforrások fejlesztése és a munkaerő-piaci integráció elősegítése annak érdekében, hogy növekedjen a foglalkoztatottság, a férfiak és a nők közötti esélyegyenlőség, a fenntartható fejlődés, valamint a gazdasági és szociális kohézió. Az Alap különösen olyan tevékenységeket finanszíroz, amelyek összhangban vannak az európai foglalkoztatási stratégiában és az éves foglalkoztatási irányelvekben rögzített célkitűzésekkel.

Facilitálás

Szűken értelmezve egy ülés, megbeszélés, stb. levezetése. Lényege az, hogy a megbeszélések előkészítésekor (az időkeret, a napirendi pontok, a hozzászólók sorrendjének meghatározásánál) a résztvevőket is bevonjuk a folyamatba. Az ülésen egyenlő lehetőséget biztosítunk a megszólalásra, a vélemények és gondolatok kifejtésére, figyelemmel kísérve a jelenlevők, mint csoportot alkotók viszonyait, konfliktusait és kommunikációs mintáit.

Tágabb értelemben bármilyen folyamatnak – például egy képzés esetében egy tanulási folyamatnak támogatását is facilitálásnak hívjuk.²

Fejlesztési terv

A hatóság által - partnerségben - elkészített terv helyzetértékelést, célkijelölést és prioritásokat, az ezek eléréséhez szükséges stratégiát, a megvalósítást szolgáló súlyponti intézkedéseket, a szükséges pénzügyi forrásokat és a megvalósítás intézményrendszerének leírását valamint az előértékelést tartalmazza.

Felkereső ifjúsági munka

Gyűjtőfogalom, amely mindazon megközelítéseket magában foglalja, amelyek során az ifjúságsegítők, a fiatalokkal foglalkozók úgy érik el a fiatalokat, hogy felkeresik őket ott, ahol azok élnek, dolgoznak, tanulnak, vagy a szabadidejüket töltik, ahelyett, hogy arra várnának, hogy a fiatalok az ifjúsági vagy közösségi intézményekbe betérve vegyék igénybe az ifjúságsegítő rendszer vagy az ifjúsági szervezetek

² A facilitálást, - mint eszközrendszert és technikák összességét – használhatjuk a stábülések, konferenciák, projektervezések levezetések, konfliktusok tisztázásakor, olyan helyzetekben, ahol hatékony munkára, egyenlő partneri részvételre, közös gondolkodásra van szükség.

kínálatát. A felkereső jellegű szolgáltatások többnyire ifjúsági információs és tanácsadó tevékenységeket biztosítanak a fiatalok számára és a közösségfejlesztés sajátos elemeivel egészülnek ki. A felkereső ifjúsági munka – az ifjúságsegítés, a közösségfejlesztés módszertanával – elősegíti a fiatalok közösségeinek, szervezeteinek kialakulását, az általuk egyébként ritkán igénybe vett szolgáltatásokban való részvételüket. Ez a típusú tevékenység jelentheti azt is, hogy az ifjúságsegítők a fiatalok által kedvelt és használt szabadidős térbe belépve tanácsot adnak, támogatást nyújtanak ahhoz, hogy a fiatal tájékozódjon, továbbtanuljon, megfelelő szakszolgálathoz vagy segítő szakemberhez fordulhasson, vagy arra ösztönzik őt, hogy különböző aktivitásokban vegyen részt. A felkereső ifjúsági munka lehetőséget ad mind a csoportokkal, közösségekkel való munkára, mind az egyéni találkozásokra, a személyre szabott segítségnyújtásra. A felkereső ifjúsági munka fogalmát az angolszász irodalomból származtatjuk. Olyan kifejezéseken alapszik, mint például „street corner worker”, „street gang worker”, „area youth worker”, „outreach youth worker”, „street club worker”, „field worker” vagy „detached youth worker”. Magyarországon az utcai szociális munka fogalmára vezethető vissza a felkereső ifjúsági munka elnevezés. Forrás: Ha a hegy nem megy...³

Felnőttképzés

Rendszeresen végzett iskolarendszeren kívüli képzés, melynek résztvevői a tankötelezettségüket teljesítették. Célja szerint lehet általános, nyelvi vagy szakmai képzés.

Fenntartható fejlődés

Olyan gazdasági növekedés, amely tekintettel van a természeti környezetre, ésszerűen gazdálkodik a természeti erőforrásokkal, nem veszélyeztetve az eljövendő nemzedékek boldogulásának lehetőségeit.

Iskolarendszeren kívüli ~

A felnőttoktatás nagy részét magába foglaló gyakorlat, amely tanfolyamokon, tréningeken, előadássorozatokon, szakkörökben, csoportokban történik. A tanfolyamok többnyire szakmai képzést adnak, vagy közhasznú készségeket fejlesztenek, esetleg művészeti és testedző jellegűek.

Fenntarthatóság

A fejlesztés hatása akkor minősül fenntarthatónak, ha fennmarad azután is, hogy a beavatkozás (illetve Az általa nyújtott finanszírozás) megszűnik. Nem fenntartható, ha a tevékenység képtelen saját forrásait létrehozni, illetve negatív (pl. környezetvédelmi) hatások társulnak hozzá, és emiatt ellenállást szül vagy akadályba ütközik.

Fiatalok nemformális közössége

Az ifjúsági korosztályok tagjaiból álló, önálló jogi személyiséggel nem rendelkező, adott cél vagy tevékenység érdekében együttműködő csoportja.

Fogyatékkal élő

Újabb keletű kifejezéssel akadályozott. Valamely érzékszervi, testi vagy mentális, veleszületett, vagy szerzett sérüléssel élő ember. Például mozgáskorlátozott, értelmi fogyatékos, siket, illetve nagyothalló, a szervátültetett, valamint a vak vagy gyengénlátó természetes személy.⁴

³ in: A felkereső ifjúsági információs munka. Mobilitás könyvek 11. Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat, 2010.

⁴ A fogyatékkal élőket fogyatékoságuk jellege alapján az alábbi módon csoportosíthatjuk: Mozgásszervi fogyatékosok (mozgássérültek), Érzékszervi fogyatékosok, Hallássérültek: nagyothallók, siketek, Látássérültek: gyengénlátók, aliglátók, vakok, Értelmileg akadályozottak (enyhe, közép, súlyos fokban), Tanulásban akadályozottak: rész képességek zavarait mutatók (disz-), Beszéd fogyatékosok, Egyéb: kóros hiperaktivitás autizmus, ill. autisztikus tüneteket mutatók, Halmozottan sérültek

Formális tanulás

Hagyományos értelemben az iskolarendszeren belüli, végzettséget adó képzésen zajló tanulási folyamat. Ezek többnyire iskola- és tananyagközpontú, vizsgával záruló képzések.

Forrástérkép

A ~ célja a kistérségbe potenciálisan bevonható források, pályázati lehetőségek nyomon követése és róluk naprakész nyilvántartás vezetése.

Hátrányos helyzet

Valamely cél elérése az érintett személy számára másokhoz hasonló mértékben szükséges, de másokhoz képest nagyobb mértékben akadályozott. A hátrányos helyzet relatív fogalom, az adott társadalom, vagy régió más tagjaival, csoportjaival vagy térségeivel való összevetésből derül ki, hogy az adott célcsoport miben és milyen mértékig van hátrányos helyzetben. A hátrányos helyzet nem feltétlenül jelenti azt, hogy az adott célcsoport szegényebb, elesettebb, vagy tehetetlenebb lenne más társadalmi rétegeknél, földrajzi tájegységeknél, de ugyanakkor tisztában kell lennünk azzal is, hogy a hátrányos helyzet kialakulásának jól megfogható, konkrét okai vannak. ~ alakulhat ki a következő körökben: Állami gondozottak; Munkanélküliek; Fogyatékkal élők (egészségkárosodott is); Kisebbségek (etnikai, nemzeti, egyéb); Iskolarendszertől kiesettek; (Volt) szenvedélybeteg; Bűnözésből re integrálódók, Elzárt településeken élők; Egyéb: egyszülős család, munkanélküli szülők, fogyatékos szülők gyermekei.

A hátrányos helyzet megszüntetése érdekében végzett tevékenység azoknak az egyéneknek a társadalmi integrációja, akik valamilyen társadalmi hátrány következtében nem jutnak egyenlő eséllyel az információkhoz, különös tekintettel azokra, akik más támogatási rendszerekből kiszorulnak.

Helyi kezdeményezés

A közösség valós szükségletein alapuló, onnan származó és vezérelt saját ötletek, tevékenységek összessége.

Helyzetelemzés

A szereplők elemzése, problémák elemzése, célelemzés és a stratégiaelemzés. Az adatok nem pusztán leíró jellegű bemutatása, hanem elemző, problémafeltáró tervezési elem.

Közösségi részvétellel megvalósuló tervezésnél a helyzetelemzés egyaránt jelenti a belső és a külső környezet elemzését. A cél, hogy minél több érintettet bevonjunk a helyzetfeltárásba és helyzetelemzésbe. Ez segít a problémák tudatosításában, a valósághű problémafeltárásban és a megoldáskeresésben, kivitelezésben. Egy kistérség esetében fontos, hogy a helyzetelemzés tartalmazzon információkat magáról a kistérségről, az ellátórendszerről és a helyi lakosság értékeiről, véleményéről és attitűdjéről.

Ifjúságfejlesztés

A felnövekvő generációk tagjaival, a gyerekekkel, a fiatalokkal és fiatal felnőttekkel való, az egyéni fejlesztést és a közösségi munkát is magában foglaló, lehetőség szerint családjaikat is és a velük foglalkozó intézményeket, szervezeteket, civil közösségeket, informális/formális kortárs csoportokat is bevonó folyamat. Az ifjúságfejlesztési folyamatban a gyerekek, a fiatalok és a fiatal felnőttek a folyamat alakítói, aktív résztvevői, kezdeményezői. Az ifjúságfejlesztés folyamat célja elsődlegesen: az ifjúságban rejlő erőforrások kibontásának valamint a korosztályok társadalmi integrációjának elősegítése. Az ifjúságfejlesztés folyamat elsődleges célja: a gyerekek tekintetében az optimális fejlődés lehetőségeinek biztosítása, segítése, mindezek védelme, a primer prevenció, a fiatalok tekintetében a társadalmi és gazdasági folyamatokban való aktív részvételre való felkészítés, a fiatal felnőttek tekintetében a munkavállalás és egzisztencia-teremtés, a családalapítás és a közéleti-közösségi részvétel támogatása. Az

ifjúságfejlesztés szerves részét képezi a korosztállyal foglalkozó szakemberek célirányos, specifikus képzése, ágazat és szakterületközi együttműködésük erősítése.

~i információs és tanácsadó szolgáltatás

Olyan általános, holisztikus szemléletű szolgáltatás, amely jellemzően az ifjúsági korosztály számára nyújt segítséget a mindennapi életük során felmerülő problémáik megoldásához, életük teljesebbé tételéhez, információs szükségletük kielégítéséhez.⁵

~i kezdeményezés

Az ifjúsági korosztályok tagjai által megfogalmazott és megvalósított tevékenység (tervezés, lebonyolítás, értékelés). Olyan a korosztályokba tartozók által indított, kitalált projekt, amely hozzájárul kezdeményezőik készségük és kreativitásuk kibontakoztatásához, amelyek által közvetlenül és aktívan bekapcsolódhatnak a társadalmi folyamatokba. Annak érdekében, hogy a kezdeményezés megvalósuljon, és pozitív tapasztalatokkal záruljon, ifjúságsegítők vagy más felnőttek konzultációkkal segíthetik őket, de meghatározó módon nem vesznek részt az ötlet projektte formálásában, kivitelezésében.

~i szolgáltatás

Az ifjúsági korosztályok szükségleteit, igényeit kielégítő tevékenység, amely az érintett korosztályok számára cselekvési, szabadidős lehetőséget, tudást, készségeket, szociális kapcsolatokat, részvételi csatornákat, életvezetési mintákat, jobb társadalmi és munkapiaci esélyeket és problémamegoldó eszközöket kínál.

~segítő (ifjúságsegítői feladatokat ellátó szakember)

Helyi/térségi ifjúsági szervezetnél, ifjúsággal foglalkozó szakmai szervezetnél vagy az önkormányzat valamely intézményénél foglalkoztatott szakember, aki elsősorban ifjúságsegítői, művelődésszervezői, szociális munkás, szociálpedagógusi, tanári, illetve rokon humán végzettséggel rendelkezik. Az ifjúságsegítői vagy közösségfejlesztői szakirányú ismeretek, valamint az ifjúsági civil szektorban szerzett gyakorlat fontos részét képezi ismereteinek. A fiatalokkal rendszeresen találkozik, napi kontaktusban van velük. Az ifjúságsegítőnek érzékenynek kell lennie a fiatalok problémáira, megváltozott életkörülményeire, empátikus, türelmes, valamint a biztonság és odafigyelés érzetét kell, hogy nyújtsa a fiatal számára.

Igényfelmérés

Az igényfelmérés fő célja az, hogy a projekt, illetve program tervezési fázisában képet adjon a projekt, illetve program megvalósítóinak arról, hogy elképzeléseik valóban az általuk megcélzott csoport számára

⁵ Az ifjúsági információs és tanácsadó szolgálatok a következő sajátos jegyeket viselik (melyeket az Európai Ifjúsági Információs Charta, a nemzeti alapelvek, vagy saját alapító okiratuk határoz meg számukra): - Kifejezetten arra alakultak, hogy választ adjanak az ifjúsági korosztály kéréseire, igényeire. - Valamennyi felhasználó számára nyitottak, az igénybevételhez előzetes egyeztetés nem szükséges. - Széles körben nyújtanak információt, különböző módszereket alkalmaznak, felkészülve az ifjúsági korosztály szokványos és különleges szükségletekkel rendelkező csoportjaira egyaránt. - Az általuk nyújtott információ gyakorlatias, széleskörű, pontos, hiteles és naprakész. - Olyan módon működnek, hogy személyesen fogadnak minden felhasználót, tisztelik azok bizalmas közléseit és önállóságát, valamint a lehető legszélesebb körben nyújtanak választási lehetőséget számukra. - Amikor szükséges, továbbküldik a felhasználót a megfelelő szolgáltatóhoz. Forrás: "HOGYAN HOZZUNK LÉTRE IFJÚSÁGI INFORMÁCIÓS KÖZPONTOT?" az ET és az ERYICA ajánlása, 2001

A HAYICO Magyarországi Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodák Szövetsége Szakmai és Etikai Kódexében határozta meg a magyarországi szolgáltatásokra vonatkozó alapelveket. A kódex kitér a szolgáltatásszervezés szintjeire is, mely szerint: ifjúsági információs és tanácsadó iroda: bázis intézménye az ifjúsági információs és tanácsadó tevékenységnek, mint komplex, professzionális szolgáltatásnak. ifjúsági információs pontok: intézményi vagy társadalmi szervezeti keretek között információs szolgáltatásokat nyújtanak az ifjúsági korosztály számára. ifjúsági módszertani központok: professzionális működtetők az ifjúsági információs és tanácsadó szolgáltatásoknak, amelyeket módszertani tevékenységeikkel és szolgáltatásaikkal egészítenek ki.

szükséges fejlesztési irányt képviselik-e, illetve mi az a fejlesztési irány, aminek mentén valóban a célcsoport szükségleteinek megfelelő fejlődés következhet be.

Indikátor

Az indikátorok (mutatók), olyan jelzőszámok, amelyek segítségével egy célkitűzés konkrét megvalósulásának adott szintjét lehet szemléltetni. Az indikátor leírja a felhasznált erőforrást, egy elért hatást, egy minőségi szintet, megvalósult beruházáselemet.⁶

Informális tanulás

A mindennapi élet természetes velejárója, mindenfajta hagyományos tanulási kötöttségek nélküli ismeretszerzés. Az egyén életének valamennyi színterén történhet, azaz olyan tanulási forma, ahol maga a tanulás, mint folyamat elvész a más jellegű cselekvésben, tartalmakban, így ez a nem szükségszerűen tudatosan, illetve szándékosan elsajátított tudás gyakran más, tanulásként nem elismert tevékenységek melléktermékeként alakul ki.

Interkulturális tanulás

A kultúrák találkozásakor bekövetkező attitűdváltozás. Jelenti a más kultúrákkal való ismerkedést és más kultúrák ismeretét. Az interkulturális tanulási folyamat által megtanuljuk kívülről látni önmagunkat (szokásainkat, gondolkodásmódunkat és életstílusunkat) és megtanuljuk megérteni, elfogadnia világot, annak másságát, sokféleségét.⁷

Intézkedés

Hasonló projektek sorozata, az európai gazdasági-társadalmi kohéziós politikában a programirányítás önálló, előre rögzített költségvetésű alapegysége. Minden intézkedés valamelyik prioritáshoz tartozik, és lebonyolító apparátus van hozzá rendelve.

Irányvonalak

Az irányvonalak meghatározása arra ad választ, hogy mit kell elérnie a kistérségnek / településnek a fejlesztések segítségével?

Iskolarendszeren kívüli képzés

Olyan képzés, amelynek résztvevői nem állnak a képző intézménnyel tanulói vagy hallgatói jogviszonyban. Iskolarendszerű képzés

⁶ Megvalósulást, teljesülést mérő fizikai vagy pénzügyi számszerűsített mutató. Jelen esetben a megvalósuló ifjúságfejlesztési szolgáltatások, programok, projektek komplex cél- és hatásmechanizmusait számszerűsítő mutató.

⁷ Az interkulturális tanulás arra tesz kísérletet, hogy megkérdőjelezze a természetessé tett értékeink és értelmezéseink központi jellegét, és felvesse annak a lehetőségét, hogy tudatosan más értékeket is megtanuljunk. Az interkulturális tanulás egy folyamat. Azt kívánja tőlünk, hogy tudjuk, kik vagyunk és honnan jöttünk, hogy képessé váljunk mások megértésére. Ez kihívást jelent, hiszen magában foglalja a jóról és a rosszról vallott, valamint a világot és az életünket rendszerező, nagyon mélyen gyökerező elképzeléseink tudatosítását és megkérdőjelezését – annak megkérdőjelezését, amit természetesnek tartunk, és amit meg szeretnénk őrizni. Az interkulturális tanulás kihívás az identitás számára - viszont életvitellé, az identitás gazdagításának módjává is válhat.

Az interkulturális alapelvek a másokra való nyitottságra, a különbség cselekvő elfogadására, a kölcsönös megértésre, az aktív toleranciára, a kulturális jelenvalóság felértékelésére, az egyenlő esélyek biztosítására, a kirekesztés elleni küzdelemre helyezik a hangsúlyt.

Politikai megközelítésben: annak ellenére, hogy az interkulturális tanulás egyéni folyamat, lényegében mégis arról szól, hogy elsajátítsuk hogyan éljünk együtt, és, hogy hogyan éljünk a különbözőségek világában. E nézőpontból az interkulturális tanulás a békés együttélés kiindulópontja.

Iskolarendszerű képzésnek számít a tanulói vagy hallgatói jogviszony alapján történő oktatás. Hallgatói jogviszony létesül az intézmény és az akkreditált felsőfokú szakképzésben, főiskolai-egyetemi alapképzésben, szakirányú továbbképzésben, doktori képzésben résztvevő hallgató között. Tanulói jogviszony a közoktatásban tanuló diák, illetve a dolgozók iskolájában tanuló felnőttek esetében állhat fenn.

Jövőkép

A jövőkép annak a meghatározása, hogy a jövőben hová kíván eljutni a kistérség / település. Absztrakt, idealisztikus, inspiráló, hosszú távú elképzelés.

Képzés

Az a tevékenység, melynek célja, hogy a résztvevő új ismereteket, készségeket, kompetenciákat sajátítson el, meglévő tudását bővítse, illetve meghatározott képzettséget szerezzen. A képzési tevékenység a képzés szervezésén és lebonyolításán túl magába foglalhatja a képzési program kidolgozását és a képzéshez kapcsolódó szolgáltatások nyújtását is.

~i program

A képző intézmény adott képzés megvalósítására vonatkozó keretdokumentuma, amely tartalmazza a képzés során megszerezhető kompetenciát, a képzésbe való bekapcsolódás és részvétel feltételeit, a tervezett képzési időt, a képzés módszereit, a tananyag egységeit (moduljait), a maximális csoportlétszámot, a képzésben résztvevők teljesítményének értékelő rendszer leírását, a képzés illetve modul elvégzéséről szóló igazolás kiadásának feltételeit, a képzési program végrehajtásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket.

~i tanácsadó

A telephelyeken működő képzésszervező személy, aki az intézmény telephelyén koordinálja a képzési tevékenységet.

~i tematika

A képzési program szakmai, tartalmi részének a képzés egységeire (alkalmaira, moduljaira) lebontott dokumentuma. A tematika tartalma jellemzően: a képzési alkalom azonosítása, a tervezett téma és feldolgozás módszere, esetleg kiegészítve néhány, a megvalósításra vonatkozó információval.

~i terv

A képző intézmény nyilvános éves terve, amely képzési helyszínekre lebontva tartalmazza a tervezett képzéseket, a képzések célcsoportját, a finanszírozás forrásait és a képzéshez szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosításának módját.

Kistérség

A települések között létező funkcionális kapcsolatrendszerek összessége alapján behatárolható területi egység, egymással intenzív kapcsolatban lévő, önszerveződő, egymással határos települések összessége.

~-fejlesztés

Több, összetartozó településre kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása mikro-térségi programok keretében.

~i operatív program

A települések, mikro térségek és kistérségek által a települési fejlesztési elképzelések végrehajtására vonatkozó, több évre szóló prioritások egységes rendszerét tartalmazó dokumentum.

Kockázat

A projekt vagy program céljának elérése a tervezett beavatkozások megvalósulása esetén sem biztosított automatikusan. A kockázat annak a várható mértéke, hogy a kitűzött célt - a programon vagy projekten belül nem befolyásolható (külsődleges) tényezők és események miatt - csak részben vagy egyáltalán nem sikerül elérni.

Konfliktus

Olyan helyzet, amelyben két vagy több fél (emberek, vagy emberek csoportjai között) törekvései összeegyeztethetetlennek tűnnek, azaz, ha vagy korlátozott javakért vagy olyan célok megvalósulásáért versengenek, amelyek – ténylegesen, vagy az ő észlelésük szerint – nem érhetőek el mindannyiuk számára. A konfliktusok okai általában öt kategóriába sorolhatók: kapcsolati, érték-, érdek-, strukturális és információs eredetű konfliktus.

~kezelés

Egy konfliktus többnyire tárgyalásos úton oldódik meg. Tárgyalás alatt ez esetben nem csak a hagyományos értelemben vett egyeztető megbeszéléseket értjük, hanem minden olyan, két-vagy többoldalú, közvetlen, vagy indirekt kommunikációs helyzetet, amelynek célja az álláspontok kölcsönös ismertetése és megismerése és valamilyen probléma megoldása. Ha a felek közötti közvetlen kommunikáció nehézkessé illetve lehetetlenné válik, semleges harmadik felet kell bevonni a tárgyalási folyamatba. Ilyen a facilitátor, aki a döntéshozatal, a problémamegoldás folyamatát segíti, a döntést azonban a felek illetve a csoport hozza meg. A mediátor szintén nem hoz döntést a résztvevők helyett, hanem segíti őket olyan helyzetbe kerülni, amelyben ők maguk hozhatják meg a megállapodáshoz vezető döntéseket. A mediáció a felek érdekeire koncentrál, a cél egy érdekalapú tárgyalás elősegítése a vitázók között.

Konzorcium

A projektet megvalósító szervezet együttese. A konzorciumi partnerek mindegyike aktívan részt kell, hogy vegyen a projekt megvalósításában. Mindegyik konzorciumi partner részesülhet a pénzügyi támogatásból.

Kortárssegítők

A kortárssegítők olyan fiatalok, akik az egykorú partnerek között eredendően meglévő azonosulási képességet mozgósítva, mellérendelt szerepből igyekeznek segítséget nyújtani társaiknak. Sokszor a híd szerepét töltik be a fiatalok és a kompetens szakemberek között. Ez a híd valódi tereken és időközön ível át: az iskola vagy az utca világát köti össze a segítő intézményekkel, az éjszakai életet a nappal igénybe vehető segítséggel, illetve tizen- és huszoneves fiatalok szubkultúráját a felnőttek kiszámított világával.

Közművelődés

A kulturális szféra egyik ágazata, a polgárok művelődési aktivitását felkeltő, segítő, biztosító feltétel és tevékenységrendszer, amely lehetőséget nyújt az önművelésre, a civil önszerveződésre, a közösségi művelődésre az egész életen át tartó és az élet minden körére kiterjedő művelődésre.

~i hálózat

A közművelődési hálózat értelmezhető a különböző típusú, nagyságrendű intézmények együttműködő, egymásnak szolgáltatást, szakmai segítséget nyújtó szervezeti rendszereként. A közművelődési hálózat

másik lehetséges értelmezése tartalmi jellegű. A közművelődési tevékenységek alapján megjelenhet hálózat az amatőr művészeti mozgalom szervezésében, a bemutatórendszerek kialakításában és működtetésében, a fesztiválok rendezésében; a kulturális információáramlás szervezeti kialakításában és működtetésében, felnőttképzési szolgáltatások nyújtásában, szakmai képzések szervezésében stb.

~i szolgáltatás

A kulturális közszolgáltatások azon része, amely az állampolgárok közművelődési, közösségi művelődési igényeinek, szükségleteinek kielégítését biztosítja, és amelyet jellemzően a helyi önkormányzatok közszolgáltatási feladatmegosztás keretében biztosítanak elsősorban a közművelődési intézmények, szervezetek szervezésében. A szolgáltatások szervezői lehetnek gazdasági szervezetek, társaságok, vagy magánemberek is

~i tevékenység

Iskolán kívüli öntevékeny művelődő, műkedvelő és alkotó célú tevékenysége, amely jellemzően másokkal való együttműködésben, közösségekben valósul meg.

~i szakember

A közművelődési munkakör betöltéséhez szükséges közép- vagy felsőfokú szakirányú végzettséggel rendelkező személy. Köznapi elnevezésére a népművelő, művelődésszervező fogalmak a leghasználatosabbak, de egyre gyakoribb a kulturális menedzser is.

Kulcsfontosságú területek

A kulcsfontosságú területek megadják, hogy hol és milyen változtatásokra van szükség, és ezen belül mi a rangsor.

Logikai keretmátrix

Programok és projektek tervezésének, irányításának és értékelésének módszere. Központi eleme a program, projekt induló erőforrásait, célrendszerét, a célhierarchia különböző szintjeit jellemző mutatókat, az előfeltételeket és a fontos külső tényezőket (feltételezéseket, kockázatokat) összefoglaló táblázat, a logikai keretmátrix. A módszer a projektben érintett szereplők helyzetének és szándékainak, a kiinduló helyzetből adódó problémáknak, céloknak és stratégiáknak az - általában csoportos technikával végrehajtott - elemzésén alapul. A módszer segít kialakítani a felelősségi és felügyeleti rendet és a tevékenység- és forrásütemezést.

Mentor

Az ifjúsági munkában olyan meglévő tapasztalatokkal és tudással rendelkező, támogató személy, akinek az a feladata, hogy a mentorált fiatal személyes és szakmai fejlődését egyénre szabott terv alapján segítse; kérdéseivel és tanácsaival támogatást nyújtson a fiatalnak abban, hogy képes legyen problémáit önállóan megoldani, döntéseit önállóan meghozni, be tudjon illeszkedni az adott közösségbe. A mentor tevékenységét jellemzően előre megtervezett ideig, rendszeres/személyes találkozókon keresztül végzi. A mentor kifejezés Homérosztól származik.

Mérföldkő

Olyan belső mutató, amely már a végrehajtás során segíti az elért részeredmények mérését, valamint mutatja a döntéshozatal várható időpontjait.

Mobil szolgáltatás

Olyan felkereső típusú szolgáltatások, amelyeket nem egy intézményi bázishelyen, hanem mindig a felmerülő igényekhez alkalmazkodva, a célcsoporthoz közeli terepen nyújtanak.(pl.: játszótéri animáció, infóbusz)

Módszertan

A projektek során keletkezett tények, tapasztalatok, módszerek, eszközök rendszerben történő feldolgozása, a szervezeti- és munkaformák bemutatása olyan módon, hogy az a későbbiek folyamán mások számára is útmutatóul szolgálhassanak hasonló projektek tervezésekor és megvalósításakor.

Monitoring

A projekt céljának megvalósulására vonatkozó folyamatos és módszeres adatgyűjtés és nyomon követés. A monitoring tevékenység lehet külső – és belső a menedzsment közreműködésével. A kitűzött célokat veti össze a megvalósulás folyamatával.

Monitorozás

A célok és eredmények összehasonlítása a sikeres teljesítés érdekében.

Multidiszciplináris

Több tudományterület (diszciplína) megközelítéseit, tudományos jellemzőit együttesen használó tudományos megközelítés.

Multikulturális társadalom

Olyan társadalom, ahol különböző kultúrák, nemzeti, etnikai, vallási csoportok élnek egymás mellett egyazon területen, anélkül, hogy alkotó jellegű valóságos kapcsolatban lennének egymással. Az ilyen társadalomban a másságot negatívan is értelmezhetik, fenyegetésként élhetik meg.

Multiplikáció

Multiplikál =megsokszoroz, terjeszt. Olyan tevékenység, amely a felhalmozott tudást, szakmai módszert, információt továbbítja, terjeszti a környezetében.

Multiplikátor-hálózat

Olyan önkéntes, vagy feladatellátásra szerződött szakember-hálózat, amely a hálót alkotó tagok által megismert vagy létrehozott, felhalmozott tudást, információt továbbítja, és képes másokat is hozzásegíteni, hogy az adott tudást alkalmazzák, adaptálják.

Munkaerő-piaci képzés

Olyan képzés, melynek közvetlen célja az egyén munkába helyezésének vagy munkahely megtartásának segítése (pl. Vállalkozási ismeretek oktatása).

Műhelymunka /workshop/

Kis létszámú tanulási, foglalkozási forma, amelyet szakértő irányít. és Alapja a résztvevők érdeklődése és – legalább részleges - tudása, saját tapasztalata egy-egy konkrét kérdésről, témáról, problémáról.

Művelődés

Olyan interakció, melynek során az egyén intellektuális folyamatok révén elsajátítja a természeti és társadalmi ismereteket, értékeket. A művelődési folyamat lehet egyéni vagy/és közösségi, melynek során az egyének és a közösségek visszahatnak a rendelkezésre álló ismeretanyag tartalmára, alakítják, fejlesztik, rendszerezik azokat.

A művelődés tartalmát történelmi koronként, társadalmi rétegenként időről időre másként definiálják, szinonimaként használják, pl. a civilizáció, a kultúra, stb. kifejezéseket, melyekhez más és más érték- és ismerettartalmat kötnek. Az egyes kifejezések használata időszakosan háttérbe szorul, máskor meghatározóvá válik.

~hez való jog

A művelődéshez való jogot a Magyar Köztársaság Alkotmánya –nemre, korra, vallásra, politikai vagy más véleményre; nemzeti, etnikai- vagy társadalmi származásra, vagyoni-, születési- vagy egyéb helyzetre való megkülönböztetés nélkül minden állampolgár számára biztosítja. A Magyar Köztársaság ezt a jogot – az alkotmány értelmében – „a közművelődés kiterjesztésével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.”

Az 1997. Évi CXI. Sz. Törvény kimondja: mindenkinek joga, hogy megismerhesse a kulturális örökség javait, igénybe vegye a nyilvános könyvtári ellátás rendszerét, a muzeális és közművelődési intézmények szolgáltatásait, műveltségét, készségeit életének minden szakaszában gyarapítsa; közművelődési jogai érvényesítése céljából közösséget hozzon létre, szervezetet alapítson és működtessen közösségi szintér létrehozásához szervező, szervezeti és tartalmi segítséget kapjon.

Nemzeti Fejlesztési Terv

A tagállam kormánya által a társadalmi-gazdasági partnerek bevonásával készített középtávú fejlesztési keretdokumentum, amely tartalmazza az adott ország társadalmi-gazdasági helyzetének elemzését a közösségi célkitűzések tükrében, az erre alapuló prioritásokat, a fejlesztési stratégiát, a főbb beavatkozások irányait, azok konkrét céljait, valamint a hozzájuk kapcsolódó pénzügyi előirányzatokat. Ez képezi a közösségi támogatási keretterv alapját.

Népfőiskola

Dán felnőttoktatási intézményi modell alapján terjedt el Európában. A népfőiskolák programjában nagy szerepet kap az értelem, az esztétikum, a nemzeti tradíciók ápolása és a vallás. A résztvevők valóban alakítói (tervezői, közreműködői) a művelődési folyamatnak, nem pedig pusztán befogadói az ismeretátadásnak. Gyorsan felhasználható tudást nyújt, amit aztán az egyénnek magának kell saját élethelyzetének megfelelően felhasználni és mozgósítani, újabb ismeretekkel, tapasztalatokkal szerezni hozzá, vagyis folyamatosan művelődni.

Nevelés

Céltudatos, tervszerű és fejlesztő jellegű társadalmi tevékenység. Olyan tudatos emberi cselekvés, amelynek célja az ismeretek, jártasságok és készségek fejlesztése. Mindazoknak az emberek közti hatásoknak az összessége, amelyek arra irányulnak, vagy azt eredményezik, hogy az emberek viselkedésében és cselekvésében többé-kevésbé tartós pozitív változások következzenek be. A nevelésnek objektív (tudás) és szubjektív (szocializációs) eszközei vannak.

A ~ az értékek közvetítése, mindazoknak az emberek közti hatásoknak az összessége, melyek arra irányulnak, vagy azt eredményezik, hogy az emberek személyiségfejlődésében, viselkedésében és cselekvésében többé-kevésbé tartós pozitív változások következzenek be. A nevelés szándékolt pozitív

viselkedést és cselekvésváltoztató hatást céloz meg, céltudatos, tervszerű és fejlesztő jellegű társadalmi tevékenység.

~i folyamat

A határozott céllal szervezett nevelő- fejlesztő tevékenységek, valamint a nevelő hatású események összefüggő sorozata. A cél függvényében változik a folyamat lényegének, tartalmi és metodikai jellemzőinek meghatározása. A nevelési folyamat szabályozottsága szerint lehet irányított vagy szabad. Az irányított nevelési folyamatban lényeges elem a nevelő, pedagógus által történő irányítás, míg a szabad nevelési felfogás kizárja a nevelési folyamat külső, felnőtt segítő általi irányítását. A felnőtt segítő ebben a modellben a nevelési folyamat támogató és nem szabályozó tényezője. Ezt a módszert alkalmazza az ifjúsági munka is.

~i színterek

Mindazon intézményi és nem intézményi keretek, melyek között a nevelés megvalósul, megvalósulhat. Formális nevelési szintéreként funkcionálnak a speciálisan erre a célra létrehozott intézmények (óvoda, iskola, kollégium). Nemformális nevelési szintér lehet művelődési intézmény, civil szervezet, ifjúsági közösség. Informális nevelési szintér a család és minden csoport, intézmény, amelynek nem elsődleges, hanem járulékos funkciója a nevelés (pl. média, kortárs csoportok, , színház, múzeum).

Nonprofit szektor

A három nagy (állami, gazdasági és nonprofit) szektor egyike, a nonprofit szervezetek összessége.

Nem profitcélok által vezérelt, a kormányzattól közvetlenül nem függő, hivatalosan bejegyzett, önálló jogi személyiséggel bíró szervezetek összessége, vagyis olyan egységek, amelyek bizonyos mértékben intézményesültek, szabályozottak, van saját vezetésük, működési szabályzatuk. (Nevezzük még harmadik szektornak is.)

~ szervezet

Azon szervezetek köre és azok összessége (szektor), amely politikai hatalomra nem tör, profitot nem oszt fel és csak másodlagosan termel, önkéntességen alapul és a jog szerint bejegyzésre kerül.

Nyári egyetem

A továbbképzés egyik formája, amely nyáron általában bentlakásos képzéseket nyújt. Számos témában indul nyári egyetem, amely szakmai előadásokból, vitából, gyakorlati oktatásból állhat.

Nyilvánosság

A közösség ügyei, azok intézése és az abból keletkező adatokhoz való korlátozás nélküli hozzáférés.

Oktatás

A személyiség irányított tanulás útján történő céltudatos formálása, képességeinek optimális fejlesztése.

Operatív program (OP)

Olyan, az Európai Bizottság által jóváhagyott, végrehajtható program, amely rögzíti azokat a több évre szóló intézkedéseket tartalmazó prioritásokat, amelyek megvalósításához egy vagy több alaptól, más finanszírozó(k)tól, illetve az Európai Beruházási Banktól lehet támogatást igényelni.

Az Operatív programot a nemzetállamok készítik, de a tervezési gyakorlatban a kistérségi és települési programokat is így nevezik. Az OP mindig a helyi / kistérségi jövőképből levezetett célok és stratégia

mentén körvonalazódik. Ügyelni kell tehát a programon belül a jövőkép, a közösen meghatározott célok és a felépített stratégia összhangjára.

Országos ifjúsági szervezet

Az ifjúsági szervezet, amelynek tevékenysége legalább három tervezési – statisztikai régióra kiterjed.

Önismereti játék

A személyiségformálást megcélzó játék, amelynek célja az egyén gátlásainak oldása, szorongások leküzdése, pozitív tulajdonságok tudatosítása, mozgás- és kommunikációs készség fejlesztése.

Önsegítő csoport

Olyan egyének önkéntes társasága, akiket közös szükségletek vagy problémák jellemeznek, és akik azért találkoznak, hogy egymást kölcsönösen támogassák és kicseréljék tapasztalataikat, információikat azokról a tevékenységekről és formákról, amelyeket a helyzet javítása érdekében hasznosnak találnak.

Pályázat

Valamely szerv, szervezet, alapítvány, stb. által egy konkrét cél érdekében megvalósítandó program.

~i adatlap

Az a formanyomtatvány, amelyen egy adott pályázati felhívás keretében a támogatási kérelmet be kell nyújtani.

~kiírás

Az a dokumentum, amelyben a pályáztató szervezet tájékoztatja az érintetteket (potenciális pályázók köre) egy adott pályázati lehetőségről, a pályázat benyújtásának feltételeiről.

Participáció, részvétel

Az egyének igényeinek, véleményének, megjelenése a társadalmi folyamatokban, döntésekben. Az ifjúsági korosztályokhoz tartozók társadalmi részvétele, integrációjuk egyik legfontosabb terepe, amely a mindennapi életbe való betagozódást jelenti. Nem csak szervezeti tagságot, hanem egyfajta hozzáállást jelent a döntések befolyásolásától, a mindennapi életben való aktív részvételig.

Partnerség

Összehangolt és jól megtervezett együttműködések sorozata közös célokért. Olyan szövetséget, társulást jelent, amelyben a felek a kockázatot és a hasznot valamint a résztvevők közötti fejlődő kapcsolatot megosztják. Fontos, hogy a partnerek ne legyenek egymással összeférhetetlenek, és szervezeti kultúrájuk összeegyeztethető legyen. Alapelvei a partnerek közötti méltányosság, a partnerségi munkában megvalósított átláthatóság és a kölcsönös haszon elvárásának, kívánalmának elfogadása.⁸

Pedagógia

A nevelés és az oktatás gyűjtőfogalma. Vizsgálja, gyakorolja és tökéletesíti azokat a folyamatokat, körülményeket és feltételeket, amelyek közreműködnek a nevelésben (magatartásváltozásban) és az

⁸ A támogatási programok terminológiájában így nevezik az egy-egy pályázatot benyújtó közösen pályázó szervezeteket. A partnerség résztvevői lehetnek támogatásban részesülő és támogatásban nem részesülő együttműködő partnerek. Utóbbi esetben az együttműködés alapja az egymás tevékenységét erősítő hatás. A csoport egyik tagját a többiek vezetőjének kell kijelölni (Főpályázó).

oktatásban (tudásátadásban). Feltárja összefüggéseiket, törvényszerűségeiket, s ezek alapján meghatározza a nevelés-oktatás célját, alapelveit és feladatrendszerét, azokat az eljárásokat, szabályokat és módszereket, amelyek biztosítják a nevelési-oktatási alapelvek megvalósulását, a nevelési-oktatási cél elérését.

Politikai ifjúsági szervezetek

Azon ifjúsági szervezetek vagy csoportok, amelyek egy politikai eszme szolgálatát, képviselőjét rögzítik elsődleges feladatukként. Jellemzően kapcsolódnak a politikai pártok valamelyikéhez, de ennek hivatalos megjelölése gyakran nem azonosítható.

Posztadoleszcens

A posztindusztriális társadalmakban kialakult olyan életszakasz, ahol a fiatal felnőtt már önálló döntések és felelősségek vállalója, de még nem szakadt le teljesen anyagilag, érzelmileg vagy fizikailag a családról. Magyar elnevezésével még adós az ifjúsági szakma.

Posztgraduális képzés

Egyetemi vagy főiskolai diplomára épülő iskolarendszerű felnőttképzés felsőoktatási intézmények által szervezett formában.

Prevenció

Megelőzés. Valamely nem kívánt helyzet, eredmény, hatás bekövetkezése előtt végzett tevékenység, mely arra tesz kísérletet, hogy a nem kívánt helyzetek, eredmények, hatások ne következzenek be. Az elsődleges megelőzés a betegségek, káros szenvedélyek kialakulását, előfordulását védi ki. A másodlagos azokat a tevékenységeket jelenti, amikkel a betegségek és káros szenvedélyek a korai stádiumukban felfedhetők és a további romlás megállítható. A harmadlagos megelőzés a betegségek kezelése, gondozása útján kívánja a romlást visszafordítani és a rehabilitáció útján visszavezetni az egyént az egészséges életvitelhez.

Prioritás

Különböző problémák esetén azon problémák, lehetőségek, amelynek megoldása elsőbbséget élvez a többivel szemben.

Problémafa

Egy negatív helyzet elemzésének módszere. Segít meghatározni a problémát és annak okait, valamint az okok közötti kölcsönhatásokat, viszonyokat.

Program

Több projekt egy meghatározott koncepció alapján programot alkot. Programot lehet helyi, kistérségi, regionális, országos és nemzetközi szinten is kidolgozni, de kapcsolódhat egy-egy szektor, szolgáltatás fejlesztéséhez is.

~ozás

Meghatározott célok elérésére irányuló tervezési tevékenység, amely magában foglalja a finanszírozás, a szervezési, döntéshozatali eljárások, továbbá a végrehajtást követő szakaszolt értékelési és ellenőrzési lépések leírását. A programozás a kitűzött célok elérésére meghatározott időtávot állapít meg, amelyeket az érintett szereplők több szakaszban valósítanak meg.

Projekt

Meghatározott célok elérése érdekében gondosan megtervezett tevékenységsorozat, amelynek határozott eredménye van, erőforrásokon alapszik és időkeretek korlátozzák.

Egy egyedi folyamatrendszer, amely kezdési és befejezési dátumokkal megjelölt, specifikus követelményeknek – beleértve az idő-, költség- és erőforrás korlátokat – megfelelő célkitűzés elérése érdekében vállalt, koordinált és kontrollált tevékenységek csoportja.⁹

~ generálás

A projektgenerálás a projektötletek, projekt kezdeményezések felszínre kerülésének elősegítése azzal a céllal, hogy a kistérség fejlesztési céljaival összhangban lévő projektötletek, projekt kezdeményezések a kistérség közreműködésével projektekké fejleszthetők legyenek és beépülhessenek a kistérségi programba.

~menedzsment

Az adott projekt lebonyolításáért felelős csapat. A projektvezető a teljes megvalósítási folyamat egyszemélyi felelőse. Munkáját a projektmenedzsment teamben a pénzügyi vezető, valamint bizonyos esetekben (infrastrukturális projektek esetében) műszaki vezető segíti. Természetesen a kulcsszemélyzet tovább bővíthető (bizonyos projektek esetében bővítenő, képzési programok esetében érdemes oktatási-szakmai vezetőt kiválasztani, aki felelős a projekt szakmailag megalapozott végrehajtásáért).

~ résztvevői

Mindenki, aki a projekt megvalósításának részese.

A projektgazda: a projektet elindító szervezet vagy személy(ek)

A projektmenedzser: az(ok) a személy(ek), aki(k) a projekt megvalósításáért és az erőforrásokért felelős(ek).

A projekt szponzorai: azok az egyének, intézmények vagy cégek, akik/amelyek részt vesznek a projekt finanszírozásában.

~ötlet:

Az a kezdeti elképzelés, amely általában egy meghatározott probléma vagy szükséglet felismerésére adott válasz. Ez az elképzelés jelenti a kiindulópontot a projekt megtervezéséhez és felvázolásához.¹⁰

~megvalósítás (implementáció):

A projekt cselekvési része, amely minden gyakorlati aspektust magába foglal: anyagi és technikai előkészületek, az emberi és pénzügyi erőforrások szervezése, a projekt vezetőinek felkészítése, a feladatok zökkenőmentes lebonyolításához szükséges anyagi feltételek biztosítása stb.

~értékelés (Evaluáció):

A projekt utolsó fázisa. Az értékelés lehetővé teszi annak felmérését, hogy ennek során mit értek el és hogyan, milyen hatást gyakorolt a projekt a környezetre, valamint a projekt utóéletének megtervezését. Az értékelés eredményét általában dokumentálják, és a projektbeszámolóhoz kapcsolják.

⁹ Olyan egyedi tevékenység/folyamat, amelynek meghatározott kezdete, vége, célja-eredménye és egyedi jellegzetességei vannak. Lehetővé teszi, hogy egy adott ötlet szervezett, strukturált lépések sorozatával megvalósításra kerüljön; egy bizonyos területi és időbeli kontextusban helyezkedik el. A projekt életciklusa: ötlet- igényfelmérés, tervezés-előkészítés, a tevékenység megvalósulása, értékelés, dokumentáció.

¹⁰ Nem tévesztendő össze a projekttel, ami már műszakilag, jogilag, szervezeten, pénzügyileg és az adott témának megfelelően szakmailag kidolgozott, strukturált, rendezett leírása.

~feladatok

Az egyes célkitűzésekhez kapcsolódó különféle lépések, melyek az átfogó cél(ok) elérését segítik.

~ – időközi értékelés

Bizonyos számú időközi értékelést kell elvégezni annak érdekében, hogy meggyőződjünk arról, hogy a projekt továbbra is igazodik a környezetéhez, a célcsoportjához és a kitűzött célokhoz. A közbülső értékelés segít abban, hogy a projekt a valóság talaján maradjon; a monitoring eljárás részét képezi.

~kontextus:

Az a társadalmi és földrajzi környezet, amelyben egy projekt lezajlik. A kontextus a projektek megtervezésének egyik legfontosabb paramétere.

Rasszizmus

Magasabb és alacsonyabb rendű népeket, emberfajtákat megkülönböztető elmélet. (Fajelmélet) Azon a meggyőződésen alapszik, hogy az emberi jellemzőket, képességeket a rassz (a fajta) határozza meg: veleszületetten léteznek magasabb- és alacsonyabb rendű rasszok és magasabb rendűnek joga van hatalmat gyakorolni az alacsonyabb rendű felett.¹¹

Regionális ifjúsági szervezet

Alapszabályában vagy alapító okiratában ifjúsági feladatokat kiemelt célként megjelenítő, legkevesebb két megyére kiterjedő tevékenységi körrel rendelkező nem kormányzati szervezet.

Rehabilitáció

Az egészségügyi, mentálhigiénés, oktatási, képzési, átképzési, foglalkoztatási, szociális rendszerekben megvalósuló folyamat, amelynek célja az egyén képességének fejlesztése, szinten tartása, a társadalmi életben való részvételének, valamint önálló életvitelének elősegítése.

Rekreáció

A rekreáció a szabadidő-eltöltés kultúrája, ezen belül is a jó közérzet és a minőségi élet megteremtése. Eszközül a drámai katarzis élményétől a szórakozás legkülönbözőbb válfajain, a táncon, játékon és hobbitevékenységeken át a sport legkülönbözőbb változatait is felhasználja. A rekreáció célja az ember egészségi állapotának megszilárdítása, a harmonikus életvitel kialakítása, az alkotókedv és az optimális szellemi és fizikai teljesítőképeség állandósítása. A rekreációt a tevékenység jellegének megfelelően szellemi és fizikai rekreációra szokás felosztani. A rekreáció kultúrája az emberiség összkultúrájának, ezen belül a művészetkultúrának, az egészségkultúrának és a testkultúrának a része.

Sport általi nevelés

A sportnak egészségmegőrző, nevelői, személyiségfejlesztő és közösségformáló, integratív, valamint bűnmegelőző hatása van. Nevelő hatása abban mutatkozik meg, hogy játékos formában, komolyabb tét és veszteség nélkül segít a résztvevőknek különböző megoldási stratégiák kialakításában és kipróbálásában, miközben lehetőséget nyújt az önmegvalósításra.

¹¹ Manapság a biológiai különbségekről áttevődik a hangsúly a kulturális különbségekre. A rasszizmus egyszerre nyílt és rejtett. Megvalósulhat egyéni és intézményes (pl. megosztott iskolák, előléptetés) szinteken.

Statútum

Alapszabály, helyi vagy belső rendelkezés, amely a szervezet céljait, alapvető feladatait, és esetleg belső struktúráját is leírja.

Stigmatizáció

Egyes emberek, embercsoportok iránti negatív előítélet, azok megbélyegzése.

Stratégia

A stratégia egyaránt jelenti a jelen helyzet ismeretén alapuló tervezést, amely magában foglalja a jövőkép leírását, az ennek megvalósítása érdekében elérendő célok megfogalmazását, azoknak a cselekvéseknek a meghatározását, amelyek által megvalósul a tervezett jövő. A stratégiával kapcsolatban leggyakrabban egyfajta tervként való értelmezésére gondolunk. Ebben az értelemben a stratégia a stratégia egy tudatosan megtervezett vezérelv, egy viselkedés-sorozat amelyekkel különböző élethelyzeteket kezelünk. A stratégia jelentését azonban nem fedi le, ha csupán tervként gondolkodunk róla. Szükség van egy olyan definícióra, amely utal a stratégia alapján megvalósuló eredményes viselkedésre is. A stratégia ebben az értelemben nem más, mint egyfajta viselkedési séma, amely meghatározza a cselekvések sorozatát. A stratégia nem működhet sikeresen környezetének ismerete nélkül, olyan helyzetet teremt a stratégia számára, amelyben az a lehető legjobban tudja kihasználni a rendelkezésére álló erőforrásokat, s ezáltal előnyös helyzetbe kerül a versenytársakkal szemben.

Ebben az értelemben a stratégia az a közös gondolkodásmód, ahogyan a cselekvők a világról gondolkodnak és amely a záloga annak, hogy a szervezet megvalósítsa céljait.

~i terv (konceptió, operatív program)

A stratégiai terv egy írott dokumentum, mely az adott kistérség, település hosszú távú (3-5 évre szóló) irányvonalát határozza meg. A terv egy folyamat eredménye kell hogy legyen, ahol megválaszolásra kerülnek a következő alapkérdések: (pl. kistérségi tervezésnél)

Mi jellemzi azt a kistérséget/települést, amelyre tervezünk?

Milyen jövőt képzelünk el az adott térségben?

Ehhez milyen fejlesztésekre van szükség? Hogyan kívánjuk ezt megvalósítani?

~i tervezés

A stratégiai tervezés mindig egy meghatározott cél érdekében megvalósítandó összetett folyamat. A stratégiai tervezés folyamatos tevékenység, amely mindig hosszabb távot fog át. A stratégiai tervezés olyan folyamatosan végzendő komplex folyamat, amely a jövőben megvalósítandó tényleges stratégián alapszik. Olyan összefüggő célok együttese, amely a kitűzött időszak alatt valósítható meg. A stratégiai tervezés tehát cselekvés és jövő orientációjú.

~i elemei

A stratégiai tervezéskor a következő elemeket kell meghatározni:

jövőkép (vision) – közösen kreált társadalmi jövőkép

átfogó cél (mission) – a kistérség egészét, a kistérség jövőjét érintő átfogó célok (társadalmi célok)

alapvető célok (objectives) – A tervezési folyamatban a konkrét cselekvések rendelkeznek hozzá.

kulcsfontosságú területek (key result areas) – a beavatkozás területei, hol szükségesek a változtatások.

irányvonalak (goals) - a fejlesztési lehetőségek, alternatívák.

~ érvényességi köre

Egy kistérség esetében nemcsak a kistérség vezetői feladatkörébe tartozik a stratégiai tervezés, hanem a települések vezetőinek, az ott működő intézmények vezetőinek, munkatársainak és a helyi lakosság egészének kell vele foglalkozni.

Strukturált párbeszéd

Az Európai Unió Tanácsa által 2009-ben elfogadott, 2010-2018 közötti uniós ifjúságpolitikáról szóló állásfoglalás szerint a strukturált párbeszéd egy olyan eszköz, amely biztosítja, hogy a fiatalok véleményét figyelembe vegyék az EU ifjúsággal kapcsolatos szakpolitikáinak meghatározása során. Azt a célt szolgálja, hogy a fiatal generáció, vagyis a 15-30 év közöttiek kinyilváníthassák a véleményüket az őket érintő kérdésekben és, hogy a válaszaik el is juthassanak az uniós döntéshozókhoz. A strukturált párbeszéd tehát egy konzultációs eszköz a fiatalok és az uniós döntéshozók között az ifjúságpolitika területén. A strukturált párbeszéd egy lehetőség, hogy a fiatalok és a döntéshozók megvitathassák az aktuális nemzeti és európai szintű ifjúságpolitikai kérdéseket, azonban egyben egy eszköz is arra, hogy az ifjúságpolitika megfeleljen az Európai Unió tagállamaiban élő fiatalok igényeinek és elvárásainak.

Szabadidősport

Olyan sporttevékenységet jelent, amelyet szabadidőnkben kikapcsolódás, felfrissülés, illetve egészségünk megóvása, teljesítőképességünk megőrzése vagy növelése céljából végzünk.

~szervezés

A szabadidős tevékenységek feltételeinek, lehetőségeinek, kereteinek, tartalmának elősegítése az ifjúságsegítő, klubszervező vagy pedagógus által.

~szervező

Olyan szakember, aki különböző közösségi aktivitásokat szervez, ezen tevékenységek feltételeinek, lehetőségeinek, kereteinek, tartalmának elősegítője. Magyarországon a 300 főnél nagyobb iskolákban alkalmazásuk kötelező.

~s tevékenység:

Fő feladata a szervezet felfrissítése, a műveltség bővítése és a személyiség pszichikus belső egyensúlyának biztosítása. Közvetett célja az értékes emberi képességek, a pozitív emberi tulajdonságok szabad fejlődése, a termékeny időfelhasználás képességének és igényrendszerének kialakulása. Közvetlen célja az egyéni szükségleteknek megfelelő tevékenység kiválasztása. Az önnevelés, önművelés, önképzés és önfejlődés képessége és készsége elsősorban ebben a tevékenységszférában bontakozhat ki. Az ifjúsági munka is részben a szabadidő-kultúra széleskörű és sokoldalú szolgáltatási kínálatát jelenti.

Szakkör

Azonos érdeklődésű emberek önkéntesen alakult szabadidő-közössége valamely művészeti vagy tudományág, téma, gyakorlati-közhasznú tevékenység mélyebb, alaposabb megismerésére. Többnyire állandó tagsággal rendelkező, foglalkozásokat rendszeresen tartó, különböző életkorú művelődő közösség, amelynek vezetője az adott témában jártas szakember, aki közvetlenül irányítja az önkéntes társulást. Tevékenységük tartalma szerint három nagy típus jellemző: ismeretterjesztő, művészeti és hobby (kedvtelésből végzett tevékenység) jellegű szakkörök. Egy részük gyakorlati irányultságú és tagjai alkotó aktivitásának kibontakoztatását szolgálja, így gyakorlati produktumokban nyilvánul meg.

Szakmai identitás (az ifjúsági munkás szakmai identitása)

Szakmai identitás alatt értjük az egyén valamely szakma gyakorlójaként vallott felfogását saját magáról és elhatárolódását más szakmáktól. Az egyén (az adott szakma gyakorlója) tisztában van azzal, hogy mit tehet, mit kell megvalósítania munkája során, milyen kompetenciákkal rendelkezik, és milyen célokat kell elérnie azon a szakmai területen, amelynek gyakorlására végzettsége feljogosítja.

Az ifjúsági munkás szakmai identitásának alkotóelemei: eddigi élettapasztalata, tapasztalat az ifjúsági munka valamely területén, otthoni, családi indíttatás, a barátok és környezet hatása, szociális kapcsolatainak minősége, a környezetében végbemenő változások, iskolázottsága, végzettsége, műveltsége, az adott szakterület törvényi szabályozása, ha van ilyen (pl. szakmai etikai kódex, ifjúsági törvény).

~i képzés

Olyan képzés, amely a szakképzést megalapozó szakmai alapképzésre, a szakiskolai gyakorlati oktatásra, pályaaorientációra és szakmai alapozó elméleti és gyakorlati oktatásra, valamint szakközépiskolai szakmai elméleti és gyakorlati szakmacsoportos alapozó oktatásra, vagy az állam által elismert szakképesítés megszerzésére, vagy munkakör betöltéséhez, foglalkozás, tevékenység gyakorlásához szükséges képesítés megszerzésére, vagy a felsőoktatási intézményben szervezett felsőfokú szakképesítés megszerzésére, vagy a szakmai tevékenység magasabb szintű gyakorlásához, a mestervizsgához szükséges ismeretek elsajátítására, vagy a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok számára szervezett képzésre, vagy a megváltozott munkaképességűeket érintő rehabilitációs képzésre, vagy az elhelyezkedést, a vállalkozást segítő képzésre irányul.

Személyes részvétel

A személyes részvétel az egyén részvételét jelenti saját érdekeinek, igényeinek képviselésére. A közösségek részvételi szintjét előzi meg az egyénben megfogalmazódott elhatározás a részvételre.

Személyes szabadságjogok

Az Alkotmányban rögzített alapvető emberi jogok közül azok, amelyek jellegüknél fogva csak személyesen gyakorolhatók, vagy a jogok tartalma személyhez kötődik. (Például személyes sérthetlenség, emberi méltósághoz való jog, ártatlanság védelme, mozgásszabadság, gondolat- és lelkiismereti szabadság, magántitok védelme, magánlakás sérthetlensége, személyes adatok védelme, jogorvoslat joga.)

Személyhez fűződő jogok

Hátrányos megkülönböztetés tilalma nem, faj, nemzetiség, felekezet szerint; személyes szabadsághoz, testi épséghez, egészséghez való jog; becsület és emberi méltóság megsértése elleni védelem; névviselés joga; jó hírnév védelme; képmás és hangfelvétel útján való visszaélés elleni védelem, levéltitokhoz, magántitokhoz, magánlakás tiszteletben tartásához jog; személyes adatok védelme.

Személyiség

Az egyén sajátos pszichikus jelenségeinek, tulajdonságainak összessége, rendszere és egysége. Minden ember személyisége más és egyéni. A személyiséget az egyénnel született alkati jellemzők, a társadalmi környezet valamint a személyközi kapcsolatok, majd később az egyén maga is alakítja. A pubertáskorban történik a gyermeki személyiség ifjúkori, majd ifjú felnőtté válási folyamata.

Szenvedélybetegség

Nem veleszületett, az élet fenntartásához nem szükséges a mentálhigiénét romboló, az egyénen elhatalmasodó tartós káros szükséglet.

(Pszichológiai értelemben véve a kóros szenvedély azt jelenti, hogy egy a hétköznapiakban elterjedt és normálisnak vagy csak enyhén deviánsnak látszó viselkedésmód mintegy elszabadul, dominánssá válik.)

Szerepjáték

A résztvevők által előadott jelenet, egy konkrét élethelyzetre épülő gyakorlat. A módszer célja, hogy olyan körülményeket, eseményeket jelenítsen meg, amelyeket a résztvevők még nem éltek át. A szerepjáték segíthet bizonyos helyzetek megértésében, a részesei iránti együttérzés kialakításában.

Szervezet

Emberek által, közös cél elérése érdekében tudatosan létrehozott, belső szabályokkal rendelkező intézmény.

~i kultúra

Előfeltevések, értékek, meggyőződések, viselkedésmódok és etikai elvek összessége, amelyeket a szervezet tagjai a napi gyakorlat során megvalósítanak és átörökítenek.¹²

~i tevékenység

Az állampolgári cselekedetek szervezeti keretek között történő megvalósulása.

Szignifikancia, szignifikanciaszint

Szignifikáns = valamely szempontból jelentős.

Szimulációs gyakorlat

Olyan gyakorlat, melynek során a résztvevők megelevenítik azokat a tevékenységeket, cselekedeteket és az ezeket összehangoló folyamatokat, amelyek az adott problémához vagy feladathoz kapcsolódnak. Az adott kérdéskört úgy járják körbe, hogy modelleznek egy, az adott kérdéskörhöz kapcsolódó helyzetet.

Szituációs játék

Egy konkrét helyzetre épülő gyakorlat. A fiatalok ismeretszerzés céljából különböző élethelyzetek átélését és – ezzel együtt – a cselekvők beállítódását ismerhetik meg, valamint közösen kereshetnek alternatív megoldási módokat.

Szocializáció

A közvetlen környezetbe, a mindennapi életviszonyokba való bevezetés folyamata, melynek során az emberi személyiség kialakul. A személyiség fejlődését alapvetően meghatározó a környezeti hatásokat túlnyomórészt nem tudatosan feldolgozó folyamat. Ennek során elsajátításra kerülnek mindazokat a szerepek, értékek, viselkedések, illetőleg képességek és ismeretek, amelyek azokra a csoportokra jellemzőek, ahová tartoznak, vagy ahová tartozni szeretnének.

¹² Kialakításában és fenntartásában a vezetőknek kiemelkedő szerepük van: viselkedésük modellként közvetíti az alapvető értékeket. Az az informális viszonyrendszer, amely a szervezet tagjainak egymással való kapcsolatát szabályozza, így hozva létre egy metaszintű, nem pusztán az egyes emberekben, hanem azok összességében meglévő tudást.

A szervezeti kultúra lényegében egyfajta szociális összetartó erő, látható és láthatatlan elemekkel. Segítheti a vállalat dolgozóinak identitástudatát és a vállalati értékekkel, célokkal való azonosulást.

Szociálpszichológia

A pszichológia egyik ága, mely azt vizsgálja, hogy az egyes személyek viselkedését hogyan befolyásolja mások, valódi, elképzelt vagy mögöttes jelenléte.

Szociológia

A társadalmi élet összetevői, az egyének, csoportok, szervezetek, intézmények (család, iskola, egyház, állam stb.) életének, működésének törvényszerűségeit, szabályait és folyamatait vizsgáló elméleti és gyakorlati tudomány.

Szponzor

Támogató és segítő személy, aki az elsősorban anyagilag támogatott szervezetnek nem tagja.

Szubszidiaritás

Azon – európai szinten is támogatott – elv, amely szerint a döntéseknek ott (vagy legközelebb ahhoz a szinthez) kell megszületniük, a feladat és hatáskörök oda rendelve, amelyre, ahol a döntés leginkább kihat (rokon a decentralizáció fogalmával).

Szükségletfelmérés

Meghatározott földrajzi területen a társadalmi szükségletekre és igényekre vonatkozó információk szisztematikus gyűjtése és elemzése. Célzott információgyűjtés szolgáltatások tervezéséhez és fejlesztéséhez, rendszeresen ismétlődő tevékenységvégzés, amely segíti az erőforrások és kapacitások tervezését, és biztosítja, hogy a szolgáltatások valós igényekre épüljenek.

Támogatási szerződés

Jogi dokumentum, melynek aláírói egyfelől a támogatást elnyert projekt tulajdonosa (kedvezményezett), másfelől a támogatásért felelős állami hatóság vagy az azt képviselő ügynökség. Megállapítja a felek jogait és kötelezettségeit a kedvezményezett által támogatásra benyújtott és a támogatást elnyert pályázat célkitűzéseként megjelölt (építési munkák kivitelezése, eszköz beszerzése, szolgáltatás igénybevétele) feladat teljesítése érdekében.

Tanácsadás

Az a tevékenység, melynek során a kérdés –felelet kapcsolaton túl a tanácsadást végző igyekszik belehelyezkedni (empátia) a szolgáltatást igénybevevő helyzetébe és szerepébe, lehetséges megoldásokat, irányokat, alkalmazásokat felvetve.¹³

Tanulás

Elméleti és gyakorlati ismeretek, jártasságok, és készségek elsajátítása, a képességek kialakítása, meghatározott viszonyulások, érzelmi, és akarat tulajdonságok fejlődése, valamint a magatartás tanulása.

~i stílus

Peter Honey és Alan Mumford eltérő tanulási stílusokat azonosítottak. Ezek a következők: cselekvő, reflektáló, elemző, pragmatista. Eméletük szerint mindenki sajátos helyzetekben tanul. A különböző

¹³ Az ifjúsági tanácsadásban fontos szerepet játszik az interaktivitás. Tanfolyam: Az iskolarendszeren kívüli oktatásban az ismeretátadás megszervezésének egyik formája. Olyan képzési forma, ahol meghatározott célok érdekében válogatott és körülhatárolt tananyagot megfelelő didaktikai szerkezetben, csoportos elméleti és gyakorlati foglalkozásokon az adott csoporthoz igazított módszerekkel dolgoznak fel. A tanfolyamot az adott téma szakembere(i) vezeti(k).

tanulási stílusok alkalmazásának képessége azt jelenti, hogy az egyén a legkülönbözőbb helyzetekből és tapasztalatokból képes tanulni, így maximalizálva tanulási lehetőségeit.

Ezen elmélet szerint nem az a fontos, hogy mi történik velünk, hanem az, hogy mit kezdünk a történésekkel. A tapasztalatot alapuló tanulást egy 4 lépésből álló folyamatnak tekinti, ahol nem az számít, hogy a tanulás mennyi időt vesz igénybe.

A legfontosabb az, hogy a tapasztalati fázisból átlépünk a tapasztalat átgondolásának fázisába, onnan a kritikus elemzésbe és az általánosításba, hogy onnan az újonnan megszerzett képesség használatának megtervezéséhez érkezzünk.

1. szakasz - a cselekvés és a tapasztalás a mindennapi élet része, de megrendezett lehetőség is lehet.
2. szakasz - megfigyeljük, és visszajelzünk arra, ami történt velünk.
3. szakasz - következtetéseket vonunk le a tapasztalatból, és általánosítunk.
4. szakasz - alkalmazzuk az újonnan megszerzett képességet, vagy új tapasztalat megszerzését tervezzük.

Társadalmi integráció

A társadalomhoz való tartozás kiteljesedése. Az ifjúsági korosztályok esetén kiemelt célja, hogy a felnőttkor minél kisebb hátrányokkal kezdődjek meg (esélyegyenlőség, leszakadás megakadályozása).

Tehetséggondozás

A tehetséggondozás a tehetség meghatározását, a tehetség felismerést és a tehetségfejlesztést magában foglaló pszichológiai, pedagógiai tevékenység. Tárgya, tág értelemben a tehetség kibontakoztatása, melybe beleértjük a tehetség fogalmának a meghatározását, a tehetség felismerést, azoknak a tulajdonságköröknek a meghatározását, melyek a tehetséget alkotják, valamint a tehetségfejlesztést, a tehetséges tanulók iskolai és iskolán kívüli nevelését, képzését, az életpályájukról való gondoskodást, a tehetségek védelmét.

~ célja

A tehetséggondozás célja az elkallódás veszélyének elkerülése, a tehetség önmagára taláztatása, harmonikus fejlődésének elősegítése. E célok az alábbi feladatokban valósíthatók meg: a gyermek tehetségével összefüggő „erős oldalának” fejlesztése, illetve „gyenge oldalának” kiegyenlítő fejlesztése. Fontos a tehetséggel össze nem függő területek fejlesztése (pl. Manuális foglalkozás), a problémamegelőző, légkörjavító foglalkozások, terápiák programba iktatása (egyéni törődés).

A tehetséggondozás leginkább bevált útjai: elkülönítés (dissociating), gyorsítás (acceleratio), gazdagítás (enrichment). A gyakorlatban adódhatnak közöttük átfedések. A fő különbség az oktatás ütemében, mélységében és stratégiájában ragadható meg.

Településfejlesztés

Mindazon, a településre kiterjedő társadalmi-gazdasági tervezési és megvalósítási tevékenységek összessége, amelyek a lakosság életminőségének, ellátási és környezeti viszonyainak javítását, a települések gazdaságának, műszaki-fizikai állományának gyarapodását, folyamatos megújítását, természetes és épített környezetének védelmét szolgálják.

Települési ifjúsági munka

A településen élő, dolgozó, tanuló ifjúsági generációkkal és generációkért történő ifjúsági munka.

~ célja

Célja az ott élő ifjúsági korosztályok életkörülményeinek javítása, a szabadidő hasznos eltöltésének biztosítása, érdekképviselői rendszerek elősegítése. Települési ifjúsági munkát az ifjúsági referensek, ifjúságsegítők, a művelődési intézmények szakemberei végeznek. Minden település más és más sajátosságokkal, adottságokkal, kulturális és gazdasági lehetőségekkel rendelkezik.

Települési ifjúságpolitika

Az érintett korosztályokra irányuló, azok élethelyzetét javító intézkedések rendszere és alapvető eszköze a helyi felnőttek és az ifjúsági generációk társadalmi célú együttműködése érdekében.¹⁴

Tervezés

Egy körfolyamat a helyzetfeltárástól a tervezésen, a végrehajtáson, az értékelésen át a tervmódosításig, majd az újabb tervezésig. A tervezés a következő kérdésekre keresi a választ: mit kell csinálni? hogyan kell csinálni? mikor kell csinálni? kinek kell csinálni?

Tolerancia

A más kultúrájú és más közösségekből származó egyének, vagy csoportok irányába mutatott türelem, tisztelet, elfogadás; általános értelemben a sokféleség, másság megbecsülése és elfogadása.¹⁵

Továbbképzés

A továbbképzés fogalmkörébe sorolható minden szervezett tanulási forma, amelyet az abban résztvevők a bizonyítványt adó úgynevezett első képzési szakasz befejezése után, és rendszerint egy szakma elsajátítása után folytatnak. Ez nagyobb részt szervezett keretek között, különböző képző intézményekben történik.

Transzparencia, átláthatóság

Olyan elv, amelynek megfelelő szereplőt ért inputok és az általa adott outputok között világos és látható összefüggés van.

Univerzalista ifjúságpolitikai modell

Ez a modell a skandináv országokra jellemző és viszonylag új keletű. A korábban több szektor között szétszabdalt ifjúságpolitikát egy, a nemzeti ifjúságpolitikáért felelős koordináló minisztérium hatáskörébe utalták. Mindezek ellenére ezen országokban nem létezik speciális ifjúsági minisztérium, s az ifjúsági szektor is kicsi vagy nem létezik. Ebben a modellben a civil társadalom fontos szerepet játszik az ifjúságpolitikában, a civil társadalom intézményei és az állam együttműködnek az ifjúságpolitika kialakításában és megvalósításában. A célcsoport a fiatalok teljes generációja, de csak a 25 éves korosztályig értik ez alatt őket. Az ifjúságpolitika legfőbb célja az önállóságra és a függetlenségre való felkészítés.

Utcai szociális munkás

Az utcán, közterületeken folytatott, felkereső jellegű segítő szolgáltatás. A szociális munkások, ifjúságsegítők nem irodájukban, hanem az emberek „természetes környezetében” végzik tevékenységüket. Magyarországon erőteljesen összekapcsolódik a hajléktalan ellátással. A munka célcsoportjának alapvető jellemzője a veszélyeztetettség, kiszolgáltatottság.

¹⁴ Települési ifjúságpolitikára azért van szükség, hogy az ifjúság saját szükségleteinek kielégítésére irányuló igényei, törekvései és kezdeményezései a helyi társadalom által megteremtett rendszerben alakuljon ki és működjön.

¹⁵ Az interkulturális tanulás szempontjából a tolerancia különbözik a szó hagyományos jelentésétől. Az interkulturális tanulás szempontjából a tolerancia nemcsak az elfogadást, de a cselekvést is hangsúlyozza, ebben az értelemben ugyanis az emberi jogok és a mások szabadságának támogatásáról és gyakorlásáról beszélünk.

Védelmező ifjúságpolitikai modell

Ebben az ifjúságpolitikai modellben az ifjúság politikai kontextusban a 'fiatal emberként' határozódik meg, és nem csak a gyerekeket, hanem a fiatal felnőtteket is magába foglalja. Ez a modell a közép-európai országokra jellemző, ahol a fiatalokat sérülékenynek tekintik, akiket meg kell védeni, és támogatni kell. Speciális ifjúsági minisztériumok, erős ifjúsági igazgatóságok, részlegek működnek. Az ifjúságpolitikát az állam a civil szektorral együttműködésben alakítja és valósítja meg (mint az univerzalista modellben). Jelentős ifjúsági problémaként tekintik a fiatalok társadalmi részvételét és szociális kirekesztődését. Ezt a modellt magas fokú intézményesülés, valamint jogi keretek közötti működés jellemzi.

Vízió

A jövőről alkotott lehetséges, a jövőre vonatkozó célkitűzéseket, eredményeket, hatásokat tartalmazó komplex kép.

Xenofilia

Emberre figyelő magatartás, az idegenek iránti szeretet.

Xenofóbia

Beteges idegengyűlölet. Sztereotípiákból és előítéletekből táplálkozik, de a másokra vetített bizonytalanságból és félelemből ered.